

**
**
**
**

אאא, חוזם: 32320
אל: וושינגטון/1619
מ-: המשרד, תא: 240594, זח: 1233, דח: מ, סג: סו,
בבב
1017463

סודי/מיידי

אל: תפוצה מדינית מצומצמת

מאת: ערב 2

הנדון: בעקבות תחילת יישום הסכם 'עזה ויריחו' - מגמות וצפי
לאחר דיון בממ"ד

כללי

1. בעקבות החתימה על הסכם 'עזה ויריחו' תחילה' ולנוכח תהליך היישום בשטח ראוי לנסות ולהצביע על הכוונות והמגמות המסתמנות בקרב הפלסטינים, הן ביחס למימוש ההסכם, אך גם לקראת המשך המו"מ. ניתן להצביע בהקשר זה על שני מישורי התייחסות עיקריים: הפלסטיני-ישראלי והפנים-פלסטיני. ביחס לזה הראשון ראוי, להערכתנו, להעמיק בשני היבטים רלבנטיים: האחד, הנוגע ליישום ההסכם הלכה למעשה והשני לקראת המשך המו"מ בהתאם להצהרת העקרונות.

2. חובה להבהיר, כי בכוונתנו בשלב זה להצביע על כוונות וצפי בלבד, בהסתמך על 'קריאתנו את המפה' בצד הפלסטיני. ברור לנו, כי מדובר בנסיבות קשות ומורכבות ובמצב הנמצא בתהליך התהוות, בו התפתחויות לא צפויות עלולות לשנות כיווני-פעולה ולפתח תהליכים שלא ניתן לצפותם.

המישור הפלסטיני-ישראלי

3. כאמור, יש לבחון במישור זה שני היבטים עיקריים, ובראש ובראשונה את אופן מימוש ההסכם עצמו. הסוגיה העיקרית הרלבנטית בהקשר זה היא מדיניות ורמת הפיגועים נגד יעדים ישראליים - באיזורי 'עזה ויריחו' ובשאר יו"ש. להערכתנו, ניתן להצביע, גם על סמך התייחסויותיהם של הגורמים הנוגעים בדבר בזירה הפלסטינית, כי הפלסטינים (תומכי ההסכם ומתנגדיו) יתייחסו באופן שונה לאיזורי עזה ויריחו לעומת שאר יו"ש.

4. ארגוני האופוזיציה, ובראשם אלו הנמנים על הזרם האסלאמי (החמא"ס והג'האד האסלאמי) מבהירים באופן ברור ביותר, כי ימשיכו בפיגועים נגד יעדים ישראליים גם לאחר יישום ההסכם. יש, להערכתנו, להתמקד בהקשר זה דוקא בארגונים האסלאמיים שכן להם מוטיבציה חזקה יותר ותשתית וארגון יעילים יותר, לעומת הארגונים החילוניים (שתי החזיתות - חבש וחואתמה - ושאר הארגונים הנסמכים על

**

**

**

**

שולחנה של דמשק). זאת ועוד, לאלו האחרונים יש אילוצים משמעותיים נוספים: חז'ד (חואתמה) וחז'ע (חבש) חברים עדיין במסגרת אש'פ, ושאר הארגונים הפרו-סוריים יושפעו, קרוב לוודאי, גם משינויים אפשריים במדיניות דמשק (כתוצאה, למשל, מהתקדמות בערוץ המו'מ הסורי-ישראלי).

5. מהתיחסויותיהם של גורמי האופוזיציה עצמם, ובראשם החמא'ס ניתן להצביע על:

א. הבהרה חד-משמעית כי ימשיכו במדיניות הפיגועים.

ב. במקביל, הדגשה כי יימנעו מ'מלחמת אחים'.

ג. מודעים, (ועל כן חוששים) למשמעות יחסי אופוזיציה - שלטון בממשל שאינו דמוקרטי (כמו זה הצפוי לקום).

ד. מודים, אף אם לא בפה מלא, כי אפשר ויעשו הבחנה, במדיניות הפיגועים שינקטו, בין איזורי הממשל הפלס' (עזה ויריחו) ל'שאר השטחים' כולל מדינת ישראל.

6. ראוי לציין כי גורמי הפת'ח ותומכי ההסכם מעדיפים ככלל להימנע מלהתייחס במפורש לסוגיה זו. ניכר, כי הם חשים שאינם נמצאים על קרקע בטוחה בסוגיה זו ומבכרים להגיב, במידה והם נשאלים, באופן כוללני ובלתי-מחייב. ניתן להצביע על מספר התיחסויות חריגות (לשני הכיוונים) אך אלו מעטות ביותר. מכל מקום, חשובים לעניננו, למשל, דוקא דבריו של פייצל חסייני (ודוקא בראיון לט' הישראלית, 10) שהבהיר כי כפלסטיני לא יהיה מוכן להסגיר פלס'. בתשובה לשאלה נוספת כי 'הרי ישנם סעיפים לפיהם יוסגר העבריין לידי הרשות הישראלית' השיב חסייני: 'קיים כיום הסכם מסוים, במסגרתו יפעלו דברים רבים, כתובים על הנייר. כשיחלו ליישם במציאות אמורים שני הצדדים לעיין בהם מחדש, לכן היו לנו הסתיגויות מההסכם, אך בסופו של דבר, אנו סבורים שמה שיקרה בשטח הוא שיקבע'.

ראוי לשים לב גם להמשך דבריו: 'הסתיגותי העיקרית היא שמה שקרה כעת הוא שהוכנסנו למבחן. המבחן העיקרי הוא שניתן בטחון לפלס' ובטחון גם לשכנינו, כולל הישראלים. למרבה הצער, מי שרוצה בטחון מלא זקוק לשליטה מלאה, וזו מחייבת שלטון מלא. ע'פ ההסכם הזה, שלטוננו חלקי ולכן שליטתנו חלקית. לפיכך ישנן חששות כי גם הבטחון יהיה חלקי'.

7. אם כן, מכלל המידע שבידינו ניתן להניח כי בסוגית הפיגועים נחזה במספר מאפיינים עיקריים:

א. בתקופה הראשונה שלאחר יישום ההסכם ניתן לצפות להסלמה בפעילות המתנגדים נגד יעדים ישראליים. לא מן הנמנע, שבשלב הראשון יבקשו גורמים אלו לבחון את 'גבולות פעילותם' גם בשטחי עזה ויריחו ועל כן ימקדו התקפותיהם ביעדים ישראליים 'לגיטימיים', קרי: התנחלויות (ומתנחלים) וכוחות צה'ל.

ב. המשך פעילותם באיזורים אלו תושפע במידה רבה מתגובת הממשל הפלסטיני וליתר דיוק: המשטרה הפלסטינית. נחישות מצידם למונע פיגועים בשטחי עזה ויריחו תיקלט, להערכתנו, בשורות המתנגדים.

**

**

**

**

ראוי עם זאת להצביע על מספר היבטים בעייתיים שיקשו על תגובה חד-משמעית מעין זו מצד המשטרה הפלסטינית: רמת כשירות נמוכה (אובייקטיבית בעיקר), אי-יכולת אך בעיקר רצון להתעמת באופן ברור עם גורמים פלסטינים, אף כאלו הנמנים עם מתנגדי ההסכם וכן אילוצים הנובעים מדעת-הקהל המקומית. חשוב להדגיש, כי לאופי התגובה הישראלית השפעה רבה ביותר על מינון ואינטנסיביות העמדה של הממשל הפלסטיני.

ג. ניתן עם זאת להניח, שבשלבים מתקדמים יותר ישאף הממשל הפלסטיני להימנע מתקריות אלימות שיקשו אולי על המשך המו'מ (ביחס ליו'ש) ויפגעו ברצונם להציג יכולת שלטונית אפקטיבית על שטחים שהועברו לרשותם. יש לזכור, כאמור, כי ארגוני האופוזיציה מבקשים להימנע מעימותים אלימים ומ'מלחמת אחים' ובמובן זה סביר, כי לא ייצאו נגד עמדה ברורה וחד-משמעית של השלטון הפלסטיני (אם וכאשר תינקט).

ד. ביחס לשאר יו'ש (למעט איזור יריחו) ניתן להניח שמתנגדי ההסכם יחוו חופשיים יותר לפעול נגד יעדים ישראלים. ככלות הכול, הם לא יוגבלו ע"י משטרה פלסטינית, דעת הקהל, ואולי אף הנהגת אש"פ, תהיה סבורה שהמשך הלחץ על ישראל באיזורים אלו עשוי לשרת את צרכי המו'מ. אש"פ יוכל לטעון, בתגובה להאשמות ישראליות בעקבות פיגועים, כי אינו יכול להבטיח בטחון באיזורים בהם אינו שולט.

8. היבט נוסף הקשור לאופן מימוש ההסכם נוגע לסממני הריבונות שהפלסטינים ישאפו לשוות לישות החדשה שהוקמה. בראייתנו, יש לבחון סוגיה זו לאור שלש נקודות מוצא עיקריות:

א. המטרה האסטרטגית של הפלסטינים נותרה הקמת מדינה פלסטינית על השטחים שנכבשו ב-1967.

ב. הסכם 'עזה-יריחו' הינו הסכם חלקי בלבד, בראש ובראשונה מן ההיבט הטריטוריאלי (שאר יו'ש עדיין 'לא שוחררה').

ג. ערפאת (ולמעשה גם שאר בכירי הארגון) מעונינים בשלב זה לשמור על הארגון במתכונתו הנוכחית. על-כן, הכוונה להשאיר מספר פונקציות מרכזיות שלו מחוץ לשטחים (בין היתר, לנוכח הגבלות הסכם 'עזה-יריחו') אך לא פחות חשוב מכך: להותיר את אש"פ כסמכות העל מול הרשות הפלסטינית המוקמת בעזה וביריחו (לנוכח החשש מהתמוססות הארגון על רקע כינון ממשל עצמי ועל בסיס מערכת יחסי 'פנים'-חוץ').

9. על בסיס הנקודות לעיל ניתן להעריך, כי:

א. הפלסטינים יפעלו על מנת לשוות לרשות בעזה וביריחו את מירב סממני-הריבונות האפשריים, מבלי לחרוג מגבולות העלולים להתפרש בישראל כהפרת ההסכם. במסגרת זו ינצלו עד תום את אותם סממנים שכבר הוענקו להם (דרכון, בול, מים טריטוריאליים, איזור חיוג נפרד).

**

**

**

- **
- ב. אחד התחומים העיקריים שבמסגרתו ינסו להעמיק פן זה הינו הכלכלי, אם במישור הבינ"ל (בעיקר סביב סוגית הסיוע הבינ"ל שהובטח) אך בעיקר מול העולם הערבי ובראש ובראשונה - ירדן ומצרים. הפלסטינים שבים ומדגישים כי ההסכם הכלכלי שנחתם בפריס תקף לכלל השטחים ולא רק לעזה וליריחו, ומקדם עוד יותר את הקמת ה'מדינה הפלסטינית'.
10. הפלסטינים מבינים, ואף מבהירים זאת בפומבי, כי הרשות בעזה ויריחו מנועה מלקיים יחסי-חוץ (ועל כן, כאמור, מותירים את הפונקציה המתאימה בראשותו של קדומי בתוניס). עם זאת, גם במסגרת המוגבלת של ההסכם ניתן להצביע על מספר אלמנטים שניתן לקדם במסגרת מה שמכונה 'יחסי-חוץ':
- א. 'המשרדים הטכניים' אשר המדינות התורמות רשאיות לפתוח בשטח הרשות.
- ב. ה'אורינט האוס' בניצוחו של פייצל חסייני מקיים מגעים ענפים עם הקונסוליות הזרות הפועלות בירושלים. סביר, כי הפלסטינים יגבירו המגעים הללו, בין היתר ע"מ להדגיש ולהעלות לסדר היום את מעמד ירושלים. ראוי להבהיר עם זאת, כי לא ברור אם אש"פ-תוניס ירצה להפקיד בידי 'חבורת חסייני' סממנים וסמכויות רבות מדי, גם-כן על רקע יחסי 'פנים'-חוץ.
- ג. סוגיית ביקורם של אח'מים (ואולי אף ראשי-מדינות) תעלה במהרה לסדר היום (במיוחד לאחר ששה"ח האמר' ביקר שם זה לא מכבר). לשכתו של ערפאת ו/או מטה הרשות הפלס' עשויים 'להוביל' בארגון ביקורים מעין אלו שבמסגרתם אף אם ערפאת לא יוצג בהכרח כ'נשיא פלסטין' הרי סממניה, יספקו זאת (מעבר לכך, דיווחי התקשורת כבר יעשו זאת...).
- ד. אין להוציא מכלל אפשרות שלנוכח קיומו של 'בסיס טריטוריאלי' בעזה וביריחו ינסה אש"פ לקדם את מעמדו ואת אופן ייצוגו בארגונים בינ"ל שונים.
11. לקראת המשך המו'מ ליישום הצהרת-העקרונות, האמור להתמקד בהעברת סמכויות לפלס' ביו"ש, ניתן לצפות למאמץ פלסטיני אינטנסיבי להרחיב את היריעה ככל שניתן. הפלס' לא ידבקו, להערכתנו, במתווה המוסכם, ויבקשו להקדים את המו'מ על הסדר-הקבע לשלב מוקדם ככל שניתן. סוגיות מרכזיות שיש לצפות שיועלו על-ידם הם:
- א. נוכחות בינ"ל - גם ביחס לשאר השטחים, קרי: ניצול תקדים חברון ע"מ להרחיבו למקומות נוספים. תקריות אלימות במקומות שונים בשטחים ינוצלו, כמובן, לצורך זה.
- ב. התנחלויות - בראש ובראשונה אלו שברצועת עזה (יצביעו בהקשר זה על הבעיתיות הרבה שבאבטחתן ועל התחושות הקשות השוררות על כן ברחוב הפלסטיני) אך גם ביחס לשאר השטחים. עימותים כלשהם בחברון או אף ביריחו סביב בית-הכנסת 'שלום על ישראל' ינוצלו קרוב לוודאי ע"מ להבליט עוד יותר את נחיצות העיסוק בסוגיה זו.

**
**
**
**

ג. ירושלים - הפלס' ירכזו מאמץ מדיני והסברתי לשם הדגשת זיקתה המיידית של ירושלים לממשל העצמי. סוגיה זו תעלה ביתר שאת בקשר לנושאים כבחירות, קיום מפקד אוכלוסין בשטחים אם וכאשר יועלו. כאמור, פייצל חסייני מגלה פעלתנות רבה ביותר בסוגיה זו כולל בגיוס כספים לקידום פרויקטים בעיר.

12. עוד לפני הסוגיות דלעיל ראוי להזכיר כי בעיית גודל איזור יריחו עודנה פתוחה. סביר, שהפלסטינים יגלו עמדה קשוחה לגביה, בין היתר כדי להשתמש בה לקדם אינטרסים רחבים יותר, כפי שתיארנו לעיל.

המישור הפנים-פלסטיני

13. השאלה המרכזית עימה יתמודדו הפלסטינים, (וישראל כמובן), היא עד כמה, אם בכלל, תצליח הישות הפלס' שתקום לעמוד על רגליה. בנסיבות הנתונות אין ביכולתנו לספק מענה ברור לכך. עם זאת, סביר שבשלב הראשון יצליחו להפעיל מערכת שירותים סבירים ש'תאוזן' (מבחינת ציפיות התושבים) בהמשך 'הלהט המהפכני' ל'שחרור הגדמ'ע'. ניתן להצביע על שורה של נושאים עימם יצטרכו הפלס' להתמודד ושישפיעו, מטבע הדברים, על דמות הממשל העצמי:

א. גיבוש מוסדות שלטוניים נאותים : על פניו נראה, שהפלס' יוכלו להסתמך, לפחות בשלבים הראשוניים של ניהול חיי היומיום, על הפקידות הפלסטינית הקיימת שתפקדה בלאו הכי עד עתה, אמנם תחת ניהול/פיקוד ישראלי. מאידך, הפלס' מתכוונים לגבש מוסדות שיהוו מעין 'מעבר מארגון למדינה' וככאלו תפקודם עשוי לקבל אופי שונה. תהליך זה צפוי לעורר בעיות רבות שעיקרן נוגע ליכולתו של אש'פ לנהל ביעילות מערכת מסודרת מעין זו ולמתיחות שתצוץ בין גורמי 'החוץ' שיגיעו לשטח לבין אישי ה'פנים' (ראה גם להלן). מכל מקום, חשיבות מכרעת תהיה, להערכתנו, לשאלה אם הסיוע הבינ'ל שהובטח אכן יגיע לתעודתו וכן ליכולת של הפלסטינים לגייס בכוחות עצמם כספים והשקעות מן הפזורה.

ב. התמודדות מחודשת ועיצוב של יחסי 'פנים' עם ה'חוץ' : סוגיה זו תהיה, להערכתנו, אחת המרכזיות ביותר בשלבים הראשוניים שלאחר יישום ההסכם אך לא בטווח המיידני. ערפאת ואנשיו יצטרכו להתמודד עם דרגי-השטח החוששים מפני דחיקת רגליהם אך לא פחות מכך עם תחושות מעין אלו הרווחות בציבור הרחב. נימות כאלו כבר החלו להישמע עם פריסת המשטרה הפלסטינית המורכבת, לפחות נכון לעכשיו, 'על טהרת' אנשי צש'פ (קרי: 'החוץ'). הפעילים והתושבים בשטחים בודאי הבחינו כי ערפאת מבסס את תשתית שלטונו (קרי: מנגנוני הבטחון השונים) על נאמניו מחוץ לשטחים.

ערפאת מינה אמנם את רג'וב ודחלאן (אנשי ה'פנים') כאחראים על מנגנון 'הבטחון המסכל' בגדמ'ע ובאזח'ע, אך חש להציב מעליהם דמות אלמונית מן ה'חוץ' (מצבאח צקר). סוגיה מרכזית שתצבור תאוצה ברבות הזמן הינה, כמובן, הבחירות. אלו, אם וכאשר יתקיימו, יבליטו, קרוב לוודאי, שכבת אישים ש'יבקשו' לצמוח כמנהיגים. ערפאת כבר משקלל את האילוצים השונים בסוגיה ע'מ למנוע כרסום במעמדו האישי אך גם בשל ארגונו.

ג. מערכת היחסים בין הממשל העצמי לגורמי האופוזיציה : סוגיה זו

**

**

**

**

נוגעת לפעילות האופוזיציה מול ישראל (בין היתר סעיפים 3-7 לעיל) אך גם לאופי היחסים שיתפתחו ביניהם, כולל שאלת השתלבותם של גורמי אופוזיציה בממשל העצמי. ראוי להדגיש בהקשר זה, כי גורמי האופוזיציה, והחמא'ס בראשם, מבקשים להימנע ככל שניתן מעימותים אלימים עם גורמי הממשל שיקום. רמזים ואיתותים בדבר נכונות להשתלב בממשל נשמעים בעיקר מקרב החזיתות (חז'ע וחז'ד) ופחות מצד החמא'ס (והג'האד האסלאמי, כמובן). התמונה שונה ביחס לבחירות מוניציפאליות (שם הם מביעים נכונות להשתתף בהן) אך סביר שגם תשתנה אם וכאשר יתקיימו בחירות כלליות. (בכך שהם יצטרכו אז להחליט אם הם מעדיפים להישאר מ'חוץ למשחק').

ערב 2 - מיקי הררי
22 במאי 1994

0000

הפצה: 1
תפוצה: שגר, ציר, מדיני, מזת, קונג, הסב, עת, כנס, ארכיב, מדינית, כלכלית, נתיב,
נספח1, נספח2